

Aan de commissie
Werk en Inkomen, Onderwijs,
Samenleven, Schuldhulpverlening,
Armoedebestrijding en NPRZ

Beste commissieleden,

Op 9 november 2023 heeft de Rechtbank Rotterdam een uitspraak gedaan over de zaak waarin de gemeente Rotterdam een bijstandsuitkering heeft opgeschort en over drie jaar terug heeft teruggevorderd. De rechtbank had geoordeeld dat de gronden waarop beslist is om de bijstandsuitkering op te schorten en terug te vorderen niet juist waren. Omdat deze zaak tot veel belangstelling leidde, heeft het college u op 12 december 2023 geïnformeerd over deze zaak (23bb008538) en de lering die het college hieruit zou trekken. Inmiddels zijn we een jaar verder en zijn de geleerde lessen in uitvoering gebracht. Met deze brief wordt u meegenomen in de geleerde lessen die inmiddels onderdeel zijn van de werkwijze van Inkomensconsulenten.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Coalitieakkoord 2022-2026: Eén Stad
- Beleidskader Participatie 2023-2026: Werk is geweldig!
- Raadsinformatiebrief 23bb007585 'Uitspraak Rechtbank over schending inlichtingenplicht' d.d. 12 december 2023.
- Beantwoording schriftelijke vragen 23bb007744 'Onrechtmatige terugvorderingen in de bijstand' d.d. 12 december 2023.
- Beantwoording schriftelijke vragen 23bb007585 'Onrechtmatige terugvordering van drie jaar aan bijstand' d.d. 12 december 2023.

Toelichting:

In de brief van 12 december 2023 zijn de volgende onderwerpen en acties genoemd die een plek zouden krijgen in de geleerde lessen en die geïmplementeerd zouden worden:

1. inlichtingenplicht;
2. samenwerking tussen afdelingen;
3. altijd een fysiek gesprek;
4. begeleiding na onrechtmatigheid.

Deze acties zijn in 2024 verder uitgewerkt en opgepakt, en uitgebreid met de volgende extra onderwerpen:

5. individualiseren;
6. casuïstiek bespreking;

7. minstens 4-ogen;
8. op geld waardeerbaar werk;
9. vrijwilligerswerk met geldstromen.

Ad 1 Inlichtingenplicht

De inlichtingenplicht vereist dat Rotterdammers proactief wijzigingen in hun leefsituatie doorgeven aan de gemeente. Ondanks alle bestaande initiatieven om de Rotterdammer hierop te attenderen, zien we in de praktijk dat bijstandsgerechtigden soms onbewust veranderingen in de (leef)situatie niet delen met de gemeente.

Binnen het uitvoeringsproces zijn er standaardmomenten waarop Rotterdammers geïnformeerd worden over de inlichtingenplicht, zowel via SMS, mondeling als via flyers. Tijdens het aanvraagproces en na toekenning van de bijstand worden zij op verschillende momenten herinnerd aan deze plicht. Werkcoaches bespreken de inlichtingenplicht ook persoonlijk met de bijstandsgerechtigden.

Aanvullende verbeteringen die in 2024 zijn doorgevoerd:

- In januari is de inlichtingenplicht extra onder de aandacht gebracht bij wijkteams, Prestatie010-teams en bij een aantal Huizen van de Wijk.
- Op het Werkstation op Zuid worden fysieke informatiesessies gehouden over de inlichtingenplicht.
- De website over de inlichtingenplicht is verbeterd, met relevante informatie voor zowel Rotterdammers als medewerkers.
- Per kwartaal worden praktijkcasussen gedeeld binnen Inkomen en Prestatie010.

Ad 2 Samenwerking tussen afdelingen

Bij rechtmatigheidsonderzoeken en andere belangrijke besluiten is het cruciaal om relevante informatie van verschillende afdelingen te betrekken. In de werkinstructies voor terugvorderingen is daarom opgenomen dat medewerkers bij complexe casussen en/of besluiten met grote impact altijd contact opnemen met directe collega's, kwaliteitsmedewerkers én de betreffende Rotterdammer.

Ad 3 Altijd een fysiek gesprek

De teams Heronderzoeken en Bijzondere Onderzoeken nodigen de Rotterdammer altijd uit voor een fysiek gesprek. Reguliere inkomensconsulenten nemen telefonisch contact op met de bijstandsgerechtigde als de terugvordering een grote impact heeft op de werkzoekende en/of hoger is dan €5000,-. Indien nodig volgt een fysiek gesprek.

Ad 4 Begeleiding na onrechtmatigheid

Bij herhaalde uitkeringsaanvragen na beëindiging wegens schending van de inlichtingenplicht is intensievere begeleiding wenselijk, zodat onrechtmatigheden niet opnieuw zullen voorkomen. Er wordt momenteel een nieuwe werkwijze geïmplementeerd, waarbij de inkomensconsulent relevante informatie aan het dossier toevoegt als een uitkering wordt beëindigd vanwege het schenden van de inlichtingenplicht. Als een nieuwe aanvraag voor een uitkering wordt toegekend, dan zal de bijstandsgerechtigde toebedeeld worden aan de inkomensconsulent die bekend is met de situatie. Zo zorgen we meteen voor adequate begeleiding op de inlichtingenplicht om de uitkering deze keer rechtmatig te houden.

Ad 5 Individualiseren

Maatwerk, omgekeerde toets en individualisering worden vaak in één adem genoemd. Bij alle drie de begrippen wordt gekeken naar de individuele omstandigheden van de Rotterdammer en wordt de dienstverlening zoveel mogelijk aangepast op de situatie van de Rotterdammer. Bij de omgekeerde toets gaan we eerst uit van wat de Rotterdammer nodig heeft, daarna kijken we of dit binnen de regels en bedoeling van de Participatiewet past. Alle medewerkers van de directie Inkomen zijn inmiddels getraind in de methodiek van de omgekeerde toets.

Individualiseren gaat een stap verder. De Participatiewet biedt handvatten om de uitkering aan te passen aan de individuele noodzaak van een Rotterdammer. We wijken dan af van de gebruikelijke regels en zoeken naar een passende mogelijkheid binnen de Participatiewet. Dit gebeurt altijd in overleg met een kwaliteitsmedewerker en/of teammanager.

Ad 6 Casuïstiek bespreking

Om de omgekeerde toets te verankeren in de werkwijze is in oktober 2024 gestart met de implementatie van casuïstiekbespreking. Het bespreken van casuïstiek wordt een standaard onderdeel binnen de teams. Hierdoor worden medewerkers gestimuleerd breder naar een casus te kijken en samen te werken met andere afdelingen bij complexe casussen. De belangrijkste reden voor casuïstiekbesprekingen is het leren van elkaar en het delen van kennis vanuit verschillende expertises en rollen. Dit leidt tot betere besluiten voor de Rotterdammer. Gezien het grote aantal medewerkers binnen Inkomen loopt de implementatie door tot in 2025.

Ad 7 Minstens 4-ogen

Bij terugvorderingen vanaf € 2.500 of met grote impact op de Rotterdammer is een collegiale toets verplicht. De collegiale toets zorgt voor een extra zekerheid, die er eerder niet was.

De werkwijze is aangescherpt:

- In gevallen vanaf € 2.500 neemt de inkomensconsulent contact op met de Rotterdammer, diens werkcoach of activeringscoach, en andere betrokken afdelingen.
- Casussen worden besproken met een collega of kwaliteitsmedewerker.
- Bij terugvorderingen boven € 5.000 wordt de teammanager geïnformeerd. De teammanager toetst of de vastgestelde werkwijze is gevolgd.

Ad 8 Op geld waardeerbaar werk

Het komt een enkele keer voor dat Rotterdammers die begeleid worden door Prestatie010 vrijwilligerswerk doen, dat van dien aard is, dat het gekenmerkt kan worden als 'op geld waardeerbaar werk'. Als geconstateerd wordt dat de Rotterdammer werk verricht dat op geld waardeerbaar is, wordt diegene direct begeleid naar betaald werk.

Terugvorderen is niet mogelijk als de activeringscoach of werkcoach goedkeuring heeft gegeven voor het vrijwilligerswerk. Als er sprake is van zwartwerk dan wordt er wel teruggevorderd.

Ad 9 Vrijwilligerswerk met geldstromen

Als een bijstandsgerechtigde aangeeft een stichting te willen starten, dan geeft de activerings-/werkcoach hiervoor in principe geen goedkeuring. Geldstromen vanuit een stichting zijn in beginsel niet passend bij een uitkering. Indien hiervan wordt afgeweken, worden er tussen bijstandsgerechtigde, de activerings-/werkcoach en inkomensconsulent goede afspraken gemaakt.

Als de Rotterdammer met goedkeuring van de werk- of activeringscoach vrijwilligerswerk doet, dan kan de Rotterdammer hiervoor een vergoeding¹ krijgen. De Rotterdammer moet voor het vrijwilligerswerk een vrijwilligerswerkcontract tonen aan de activeringscoach of werkcoach.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Geen.

Ter afsluiting

Wij moeten zorgen dat, ook bij uitzonderlijke zaken, de Rotterdammer niet in de problemen komt door onzorgvuldig handelen van de gemeente. Wij willen u, met de acties uit deze brief, laten zien dat we blijven leren van zaken die niet goed gaan binnen de uitvoering van de Participatiewet. Verder blijft er gepleit worden voor verdergaande verandering van de wetgeving. Zoals u ook eerder bent geïnformeerd in het afdoeningsvoorstel menselijke maat terugvorderen (23bb004573) zijn er, bij de constatering van een schending inlichtingenplicht, wettelijk weinig mogelijkheden om niet terug te vorderen of hierin te matigen. Het college ziet liever een meer genuanceerde lijn, waarin meer ruimte voor maatwerk mogelijk is.

Met vriendelijke groet,

Tim Versnel MSc

Wethouder Werk, Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten, Stadsbrug en Dierenwelzijn

¹ Onkosten- en of vrijwilligersvergoeding wordt jaarlijks met maximaal € 2.100 euro vrijgelaten.